

SV. MARTIN – PRANOSTIKY

Jak tomu bylo se svatým Martinem

Narodil se v rodině setníka v římské Panonii. Podle otceva přání vstoupil do jeho pluku, který byl odvelen do Galie. V legendě se vypráví, že v zimě, když projížděl městskou branou, spatřil chladem třesoucího se chudáka. Protože neměl u sebe nic, rozetnul mečem svůj plášť a polovinu mu daroval. Následující noc se mu zdálo, že vidí Ježíše oděného do jeho darovaného pláště, jak říká: „Tímto rouchem mne přioděl Martin ještě nepokřtěn.“

- Doplň do textu správně i/í/y/ý.
- Podtrhni vlastní jména.
- Vysvětli slovo *legenda*. Můžeš použít Slovník spisovné češtiny.

-
- Nahraď uvedená slova vhodnými synonymy (slovy s podobným významem):

spatřil _____ chladem _____

rozetnul _____ oděného _____

- Nahraď uvedená slova antonymy (slovy opačného významu):

chladem _____ noc _____

chválit _____ odvelen _____

Den svatého Martina

Na svatého Martina se uzavíraly smlouvy mezi obcí a pastýřem, ovčákem, ponocným a dalšími lidmi, které obec platila. Zvláště osoba pastýře se pečlivě zvažovala, protože to musel být muž zkušený, vždyť se mu svěřoval všechen vesnický dobytek. Zároveň se od něj požadovalo, aby uměl léčit, musel se vyznat v počasí a řadě dalších věcí. Za svou službu dostával pastýř obvykle ubytování v obecní chalupě – pastoušce.

Na svatého Martina se konaly posvícenské hody, jejichž neodmyslitelnou součástí byla pečená husa a svatomartinské pečivo - rohlíky, rohy, podkovy.

Na den svatého biskupa Martina
milý hospodář a jeho družina
husy jedí, víno k tomu pijíce,
štedrého Martina chválíce;

páni, žáci a kněží se radují,
neb se jim koledy přibližují.
Pacholci a dívky svobodu mívají
a u jiných pánů se zjednávají.

(z roku 1710)

- Vysvětli slovo *ponocný*. Můžeš použít Slovník spisovné češtiny.
-

- Co má připomínat svatomartinské pečivo? _____
  - Porovnej, co znamenalo slovo *pacholek* dříve, a co znamená dnes.
-

- Nahraď slovo *neb* slovem stejného/podobného významu: _____
- U slova *neodmyslitelnou* podtrhni kořen slova. (*Rada: zde jsou některá příbuzná slova: vymyslet, nepřemýšlet, myšlenka, pomyšlení.*)
- Čím se liší poslední text od dvou předchozích? _____

Lidové pranostiky

Přijede-li Martin na bílém koni,
metelice za metelicí se honí.

Martin a Kateřina na blátě,
Vánoce na ledě.

Jsou-li na Martina mračna,
zima bude levná;
jestli je noc jasná,
zima je mastná.

- Vysvětli slovo *metelice*.
-

- Co si představuješ pod vyjádřením „*zima je levná*“ a „*zima je mastná*“ ?
-

- Vypiš z textů dvě dvojice slov, která se rýmují.
-